Eid kommune

Kjerneområde for landbruk

Ein utfyllande tekstdel

Retningslinjer til kommuneplanen sin arealdel

2007-2018

KJERNEOMRÅDE LANDBRUK – REGISTRERING AV VIKTIGE OMRÅDER FOR MATPRODUKSJON OG KULTURLANDSKAP

INNLEIING:

Dei siste 50 år er meir enn 1 mill. da dyrka og dyrkbar jord omdisponert til anna føremål i Noreg. I tillegg er verdfulle kulturlandskap redusert i verdi ved bygging og gjengroing. Dersom denne utviklinga held fram vert jord- og landskapsresursane sitt fortrinn for busetting og næringsutvikling redusert.

Landbruks- og matdepartementet har sett som mål å:

- Halvere den årlege omdisponeringa av jordresursar innan 2010.
- Sikre bærekraftig resursforvaltning ved å ta vare på og halde kulturlandskapet ved like.

Kartfesting av såkalla kjerneområde for landbruk er viktig for å nå målet.

Situasjonen i Eid kommune avviker truleg ikkje så mykje frå landsgjennomsnittet. Også i Eid omdisponering av jordareal og redusert verdi av kulturlandskapet registrerbart. Når Fylkesmannen i Sogn og Fjordane lyste etter pilotkommunar som vil gjennomføre ei kartlegging av kjerneområde meldte Eid si interesse og vart med i pilotprosjektet.

Kartfesting av kjerneområde for landbruk er gjort i nært samarbeid med bondelaga i kommunen. I hovudsak er det laga sjølve som har kome med innspel til kartlegginga.

FØREMÅL

Kjerneområde landbruk, areal for matproduksjon skal vere retningsgjevande for arealdisponeringa i kommunen dei næraste åra. Omdisponering av godt jordbruksland i kjerneområde skal vere ein tyngre prosess enn omdisponering av anna areal.
Kjerneområde landbruk, kulturlandskap skal først og fremst gi signal om å vise omsyn ved tiltak som kan tenkjast å ha negativ verknad for kulturlandskapet.

KRITERIER

Ved kartfestinga av kjerneområda har ein lagt vekt på å avgrense større samanhangande område sjølv om dei ikkje er homogene. Områda vil innehalde areal som ikkje direkte kan kallast kjerneområde for matproduksjon eller kjerneområde kulturlandskap.

RETNINGSLINER

Retningsliner for arealdisponering innafor kjerneområde for matproduksjon:

Fulldyrka jord, dyrkingsjord og beite	• Fulldyrka jord og beite skal nyttas til matproduksjon og berre i særlege tilfelle kunne omdisponerast til anna bruk. • Nedbygging eller omdisponering av dyrkingsjord slik at dyrking vert vanskeleg, skal berre i særlege tilfelle tillatast. • Særlege tilfelle kan være: o Mindre, samanhangande areal som har dårleg arrondering. o Omdisponering som er naudsynt for drift av landbrukseigedomen. o Kårhus ved eigedomsomverdraging. o Tunge / viktige samfunnsinteresser. • I område med høve til spreidd bustad- / hyttebygging skal frådeling / bygging ikkje skje på kjerneareal for matproduksjon. • Ved omdisponering av areal vert val mellom ulike alternativ å prioritere slik: o Dyrkingsjord –> beite –> overflatedyrka jord –> fulldyrka jord o Ute av bruk –> i bruk o Små areal –> større areal
Skogsmark anna utmark	• Skogsmark anna utmark innafor avgrensinga av kjerneområde har ikkje spesiell status framfor liknande område utafor kjerneområdet.
Generelt.	• Ved vurdering av omdisponering skal omsynet til driftsmiljøet for brukaren vege tungt uavhenging av kva arealkategori ein omdisponerer. • Det er viktig å ikkje infiltrere kjerneområda med føremål som set eller kan setje avgrensing på aktiv landsbruksdrift.

Retningsliner for tiltak og arealdisponering innafor kjerneområde for kulturlandskap:

Fulldyrka jord, dyrkingsjord og beite, viktige kulturlandskaps-element.	• Omdisponering av jordbruksareal i kjerneområde for kulturlandskap skal skje på ein slik måte at verdien av kulturlandskapet ikkje vert vesentleg redusert. • Bygningstiltak innafor kjerneområdet skal vere tilpassa byggjestilen som gjev karakter til området. • Andre tiltak i området skal vere godt tilpassa terreng og ikkje redusere verdien av landskapet vesentleg. • Skogsmark anna utmark innafor avgrensinga av kjerneområde har ikkje spesiell status framfor liknande område utafor kjerneområdet.
Generelt.	• Ved vurdering av omdisponering skal omsynet til kulturlandskapsmiljøet i område tilleggjast vekt uavhenging av kva arealkategori ein omdisponerer.

UTFYLLANDE TEKST TIL KARTDELEN:

STÅRHEIM.

Høynes	Kjerneområde matproduksjon. • Området omfattar det sentrale dyrka arealet mellom sjøen, tuna på Høynes Øvre, Botn og Høynes Nedre. • Området er i drift, og treng førebels ikkje spesiell merksemd i forhold til opphør av drift eller begynnande gjengroing.
Ytre Rød – Myrold – Stårheimseter.	Kjerneområde matproduksjon med innslag av kulturlandskap: • Området er samansett av ulike arealkategoriar og kjerneområdet gjeld i hovudsak fulldyrka og overflatedyrka jord og beite. • Kjerneområdet er i drift med unnatak av mindre, marginale areal i vestre del og noko beite i Stårheimsdalen og på Stårheimseter. • Områder som lett kan falle ut av drift: Rød – Orheimsbakke, indre del av Stårheim og Stårheimseter. • Områder disponert for gjengroing: Områder som i dag er ute av drift, og på sikt områder som lett kan falle ut av drift. • Viktige kulturlandskap er: Røed – Orheimsbakke, beiteområda i Stårheimsdalen, Stårheimseter.
Hafsås – Torvik	Kjerneområde matproduksjon og kulturlandskap • Området omfattar det dyrka arealet frå Torvik til busetnaden aust for Hafsåsneset, medrekna tuna på Hafsås Ytre og Indre. • Området er i drift, men deler av det kan lett falle ut av drift eller verte omdisponert til anna bruk. • Området er disponert for gjengroing dersom drifta opphøyrer. • Området er og eit viktig kulturlandskap med busetnad og steingardar.
Nygård – Manset – Heida	Kjerneområde matproduksjon med innslag av kulturlandskap • Kjerneområdet omfattar, med mindre unnatak, jordbruksarealet innafor avgrensa område. • Området er for det meste i drift, men deler av det har marginal drift og kan lett falle ut, t.d.: Nygård – Remme Ytre og areal på mindre bruk. • Området er disponert for gjengroing i driftssvake områder, kantareal og heimebeiteområde nord for Hanebrekke og Myrstad. • Viktige kulturlandskap: Hanebrekke og Sjøasetra. • Heida er viktig beiteområde.

HAUGEN

Naustdal – Løkja – Bjørhovde	Kjerneområde matproduksjon med innslag av kulturlandskap • Kjerneområdet omfattar, med mindre unnatak, jordbruksarealet innafor avgrensa område. • Området er i drift. Mindre, marginale område kan fall ut i næraste framtid. • Mindre, marginale område er disponert for gjengroing. • Viktige kulturlandskap er: "klyngetunet" på Naustdal, sentrale tunområde på Bjørhovde og Grøthaug.
Haugen – Haugland – Engeland	Kjerneområde matproduksjon med innslag av kulturlandskap • Kjerneområdet omfattar, med mindre unnatak, jordbruksarealet innafor avgrensa område • Arealet er i drift med unnatak av deler av Sefland og noko areal på Seljebakke og Lien. • Området er disponert for gjengroing på grunn av marginal drift i nokre områder og mykje kantsoner. • Viktig kulturlandskap er Halsteinslid
Lid	Kjerneområde kulturlandskap. • Øvre Lid representerer det viktigaste kulturlandskapet. Det er allereie nytta ein del SMIL / STILK- midlar i området. • Området er disponert for gjengroing.
Lidasetra	Kjerneområde kulturlandskap
Hjelmeland – Smørdal.	Kjerneområde matproduksjon • Området omfattar, med mindre unnatak, jordbruksarealet innafor avgrensa område. • Driftsgraden varierer innafor området frå intensivt drivne areal til areal heilt ute av, Espe og Dalset. • Områder ute av drift og områder med svak drift er utsett for gjengroing.
Engeland – Harpefossen	Kjerneområde matproduksjon • Området omfattar viktig areal med beite og dyrkingspotensiale.
Harpefossen – Brekka	Kjerneområde matproduksjon med innslag av kulturlandskap • Området omfattar seter- og beiteområde. Arealet er viktig for matproduksjon i andre kjerneområde i krinsen. • Området er i meir eller mindre intensiv beitedrift. • Området er disponert for gjengroing i sentrale beiteområde. • Viktige kulturlandskap er Tippasetra, Nakkesetra, Naustdalsetra, Bjørhovdesetra og Seflandsetra. • Området har relativt stort dyrkingspotensiale.

NORDFJORDEID

Eidsbygda	Kjerneområde matproduksjon. • Kjerneområdet omfattar, med mindre unnatak, jordbruksarealet innafor avgrensa område, og Bjørlomona og Leivdalsmona. • Om lag alt areal er i dag i drift, med unnatak av mindre og isolerte jordbruksareal. På sikt kan fleire marginale område falle ut av drift. • Areal med svak drift vil stå i fare for å gro igjen. • Området har dyrkingspotensiale i Leivdalsmona og Bjørlomona.
Nes – Skaugset	Kjerneområde matproduksjon • Kjerneområdet omfattar jordbruksarealet innafor avgrensa område. • Om lag alt areal er i dag i drift • I dag er det liten fare for gjengroing av kjerneområdeareal.
Utmark Skårhaug – Hjelle	Kjerneområde matproduksjon med innslag av kulturlandskap • Området omfattar beite- og seterområde. Arealet er viktig for matproduksjon på innmarksareal i Eidsbygda. • Området er i meir eller mindre intensiv beitedrift. • Området er disponert for gjengroing i sentrale beiteområde. • Viktige kulturlandskap er knytt til setrane, Hjellesetra, Sagesetra, Alsakersetra, Langelandssetra og Skårhaugsetrane.
Rindal	Kjerneområde kulturlandskap • Kjerneområdet omfattar innmarksareal og tuna innanfor den gamle steingarden. • Området er i drift. • Pr. i dag er det lite fåre for gjengroing.
Os – Taklo	Kjerneområde matproduksjon • Kjerneområdet heng saman med Eidsbygda og omfattar jordbruksarealet på Os- Åshamar og Taklo. • Om lag alt areal er i dag i drift. På sikt kan marginale område falle ut av drift. • Noko beiteareal er i ferd med å gro igjen , og areal med svak drift vil stå i fare for å gro igjen.
Hundvik	Kjerneområde kulturlandskap • Kjerneområdet omfattar jordbruksareal og bygningar i den nedre delen av Hundvika. • Området har svak drift og vil stå i fare for å gro igjen.

Sætre / Hundeide

Kjerneområde kulturlandskap
- Kjerneområdet omfattar jordbruksareal og bygningar innafor avgrensa område.
- Området har varierande grad av drift og større deler av området står i fare for å falle ut av drift.
- Areal med svak drift eller der drift er opphørt gror igjen.

Sørland

Kjerneområde kulturlandskap
- Kjerneområdet omfattar jordbruksareal og bygningar innafor avgrensa område.
- Området har varierande grad av drift og større deler av området står i fare for å falle ut av drift.
- Areal med svak drift eller der drift er opphørt gror igjen.

Torheim

Kjerneområde kulturlandskap
- Kjerneområdet omfattar jordbruksarealet og bygningar innafor avgrensa.
- Området har varierande grad av drift og større deler av området står i fare for å falle ut av drift.
- Areal med svak drift eller der drift er opphørt står i fare for å gro igjen.

Lindvik

Kjerneområde kulturlandskap
- Kjerneområdet omfattar jordbruksarealet og bygningar innafor avgrensa
- Området er i dag stort sett i drift i varierande grad.
- Areal med svak drift står i fare for å gro igjen.

Åsebøstøl

Kjerneområde kulturlandskap
- Kjerneområdet omfattar jordbruksarealet noko skogareal og bygningar innafor avgrensa område ned til Hornindalsvatnet.
- Området er i drift.
- Det er liten fare for gjengroing så lenge området er i drift.

Heggjabygda

Kjerneområde matproduksjon
- Kjerneområdet omfattar jordbruksarealet innafor avgrensinga.
- Om lag alt areal er i dag i drift. På sikt kan marginale område falle ut av drift.
- Noko beiteareal er i ferd med å gro igjen , og areal med svak drift vil stå i fare for å gro igjen.
- Området har ikkje dyrkingspotensiale

Hatlelid

Kjerneområde kulturlandskap
- Kjerneområdet omfattar jordbruksarealet og bygningar innafor avgrensa område
- Med visse unntak er heile arealet i drift. På sikt kan noen marginale områder falle ut av drift.
- Marginale areal står på sikt i fare for å gro igjen

Indre / Ytre Furefjerdingen

<u>Kjerneområde kulturlandskap</u>

- Kjerneområdet omfattar jordbruksarealet og bygningar på dei to bruka.
- Indre Furefjerdingen er i drift medan Ytre Furefjerdingen berre vert beita.
- Ytre Furefjerdingen står på sikt i fare for å gro igjen

Skrede

<u>Kjerneområde kulturlandskap</u>

- Kjerneområdet omfattar jordbruksarealet og bygningar innafor avgrensa område
- Det er aktiv drift på noen areal, men større deler av arealet har svak eller ingen drift. På sikt kan meir areal falle ut av drift.
- Areal utan drift eller med svak drift gror igjen eller står i fare for å gro igjen

Navelsaker

<u>Kjerneområde kulturlandskap</u>

- Kjerneområdet omfattar jordbruksarealet og bygningar innafor avgrensa område
- Berre deler av arealet er i drift. Fleire marginale områder kan på sikt falle ut av drift.
- Marginale areal står på sikt i fare for å gro igjen

Holmøyane

<u>Kjerneområde kulturlandskap</u>

- Kjerneområdet omfattar jordbruksarealet og bygningar innafor avgrensa område
- Berre deler av arealet er i drift. På sikt kan fleire marginale areal falle ut av drift.
- Areal utan drift eller med svak drift gror igjen eller står i fare for å gro igjen

Holmøyvik

<u>Kjerneområde kulturlandskap</u>

- Kjerneområdet omfattar jordbruksarealet og bygningar innafor avgrensa område
- Berre deler av arealet er i drift. På sikt kan fleire marginale areal falle ut av drift.
- Areal utan drift eller med svak drift gror igjen eller står i fare for å gro igjen

NORDBYGDA

Lote – Lotsberg	Kjerneområde matproduksjon med innslag av kulturlandskap • Området er samansett av ulike arealkategoriar og kjerneområdet gjeld i hovudsak fulldyrka og overflatedyrka jord og beite. • Kjerneområda er i drift med unnatak av mindre, marginale areal i vestre del og noko beite i • Lotsberg har svak drift og kan falle ut av drift. • Områder disponert for gjengroing: Områder som i dag er ute av drift, og på sikt områder som lett kan falle ut av drift. • Viktige kulturlandskap er: Lotsberg og dyrka areal og begyggelse på Lote.
Navestølen	Kjerneområde kulturlandskap • Kjerneområdet gjeld sjølve stølen • Stølen er ikkje i drift og står i fare for å gro att.
Lotestølen	Kjerneområde matproduksjon med innslag av kulturlandskap • Kjerneområde for matproduksjon er to større kulturbeiter • Kulturlandskapet gjeld i første omgong stølsområdet • Stølen er delvis i drift. • Området har dyrkingspotensiale.
Lotsbergstølen	Kjerneområde kulturlandskap • Kjerneområdet gjeld sjølve stølen • Stølen er ikkje i drift.
Åsane	Kjerneområde kulturlandskap • Kjerneområdet omfattar jordbruksareal og bygningar på Åse Indre og Øvre Åsane • Området er framleis i drift, men drifta er knytt til noverande eigar. • Arealet står i fare for å gro igjen. Vern av området rund vil truleg forsterke dette.
Hennebygda	Kjerneområde matproduksjon med innslag av kulturlandskap • Området er samansett av ulike arealkategoriar og kjerneområdet gjeld i hovudsak fulldyrka og overflatedyrka jord og beite. • Kjerneområdet er i drift med unnatak av mindre, marginale areal. • Marginale område kan lett kan falle ut av drift. • Områder disponert for gjengroing: Områder som i dag er ute av drift, og på sikt områder som lett kan falle ut av drift. • Sentrale deler av bygda er viktig kulturlandskap.

Logg	Kjerneområde kulturlandskap • Kjerneområdet gjeld sjølve stølen • Stølen er ikkje i drift.
Ytre Hennestølen	Kjerneområde kulturlandskap • Kjerneområdet gjeld sjølve stølen • Stølen er ikkje i drift.
Bakkestølen	Kjerneområde kulturlandskap • Kjerneområdet gjeld sjølve stølen • Stølen er ikkje i drift.
Indre Hennestølen	Kjerneområde kulturlandskap • Kjerneområdet gjeld sjølve stølen • Stølen er ikkje i drift.

KJØLSDALEN

Lefdalsbygda	Kjerneområde matproduksjon med innslag av kulturlandskap • Kjerneområdet matproduksjon gjeld jordbruksareal i dei sentrale delene av Lefdal • Kjerneområde for kulturlandskap er representert ved Lefdalshjelle, Lefdalsbakke og Lefdalsnes. • Største delen av området er i drift, men ein del marginale område står i fare for å falle ut av drift.
Midthjell	Kjerneområde kulturlandskap
Haus	Kjerneområde kulturlandskap • Kjerneområdet gjeld primært jordbruksområda i Etterdal, på Haus og Ramnefjell. • Største delen av området er i drift, men ein del marginale område står i fare for å falle ut av drift. • Store samanhangande beiteområde med svakt beitetrykk er i ferd med å gro igjen.
Ervik	Kjerneområde kulturlandskap • Kjerneområdet gjeld den sentrale jordbruksarealet nede i Ervikbygda og på Ervikseter. • Eit mindre område aust i bygda er og kjerneområde for matproduksjon. • Største delen av området er i drift, men ein del marginale område står i fare for å falle ut av drift. • Marginale område er i ferd med å gro igjen. Nokre av desse er ikkje teke med i kjerneområdet.
Kjølsdalen	Kjerneområde matproduksjon med innslag av kulturlandskap • Kjerneområdet matproduksjon gjeld jordbruksareal innafor avgrensa område. • Kjerneområde for kulturlandskap er representert ved

Gilleshammer, Berstad / Hatlegjerde og Eikås.
- Stølane i området representerer verdfulle kulturlandskap.
- Største delen av området er i drift, men ein del marginale område står i fare for å falle ut av drift.
- Berre marginale områder er i ferd med å gro igjen.

Reksnes	Kjerneområde kulturlandskap • Kjerneområdet gjeld primært jordbruksområda innafor avgrensinga. • Det meste av areala er i drift.
Årdal / Tømmerstøl	Kjerneområde matproduksjon med innslag av kulturlandskap • Kjerneområdet gjeld primært jordbruksområda i Årdal og på Tømmerstøl. • Det meste av areala er i drift. • Det er ikkje akutt fare for nedlegging av drift